

Новіков Вадим Вікторович

аспірант

Київського кооперативного інституту бізнесу і права

Novikov Vadym

Postgraduate Student of the

Kyiv Cooperative Institute of Business and Law

**ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ МАЛОГО
ПІДПРИЄМСТВА ПІД ВПЛИВОМ ЗАЦІКАВЛЕНИХ СТОРІН
ФОРМИРОВАНИЕ УЧЕТНО-АНАЛИТИЧЕСКОЙ СИСТЕМЫ
МАЛОГО ПРЕДПРИЯТИЯ ПОД ВЛИЯНИЕМ
ЗАИНТЕРЕСОВАННЫХ СТОРОН
FORMATION OF THE ACCOUNTING AND ANALYTICAL SYSTEM
OF A SMALL ENTERPRISE UNDER THE STAKEHOLDERS
INFLUENCE**

***Анотація.** Стаття присвячена розкриттю впливу зацікавлених сторін на побудову систем бухгалтерського обліку і аналізу малого підприємства. Зацікавлені сторони були визначені на основі теорії стейкхолдерів. Під час роботи над статтею проаналізовано ряд праць українських та світових вчених, в яких розроблялася теорія стейкхолдерів. На основі аналізу літературних джерел встановлено, що мале підприємство взаємодіє із цілим рядом внутрішніх (власник, керівник, працівники) та зовнішніх стейкхолдерів (держава, постачальники, покупці, контекстуальні стейкхолдери). Визначені стейкхолдери були розподілені на групи внутрішніх стейкхолдерів, стейкхолдерів операційного оточення та стейкхолдерів глобального середовища. Найвагоміший вплив на формування*

обліково-аналітичної системи чинить держава та постачальники. Орієнтуючись на державу мале підприємство схильне використовувати консервативну облікову політику: відображати покриття витрат доходами, використовувати історичну оцінку та прямолінійну амортизацію. При орієнтації на постачальників зазвичай використовується справедлива вартість, чиста вартість активів, прискорена амортизація. Також було формалізовано запити контекстуальних стейкхолдерів для задоволення їх інформаційних потреб і формування позитивного іміджу малого підприємства, що сприяє його стратегічному розвитку. Окремо розкриваються інформаційні запити групи внутрішніх стейкхолдерів, таких як керівництво та наймані працівники. Вибір ключових стейкхолдерів та формалізація запитів контекстуальних дозволили конкретизувати завдання бухгалтерського обліку і аналізу для кожного окремого малого підприємства. Виходячи із завдань обліку і аналізу обґрунтовано вибір облікової політики. На підставі визначення інформаційних інтересів ключових стейкхолдерів вироблені рекомендації для складання малим підприємством більш релевантної звітності. Окремо відзначено, що на даному етапі виникає проблема інформаційної асиметрії, яка полягає у необхідності поєднання розрізнених інтересів стейкхолдерів з одного боку, та забезпечення методологічної єдності звітних показників – з іншого, що може стати предметом подальших наукових досліджень.

Ключові слова: бухгалтерський облік, економічний аналіз, мале підприємство, теорія стейкхолдерів.

Аннотація. Стаття посвящена раскрытию влияния заинтересованных сторон на построение систем бухгалтерского учета и анализа малого предприятия. Заинтересованные стороны были определены на основании теории стейкхолдеров. В ходе работы над статьей

проанализирован ряд работ украинских и мировых ученых, в которых разрабатывалась теория стейкхолдеров. На основе анализа литературных источников установлено, что малое предприятие взаимодействует с рядом внутренних (владелец, руководитель, работники) и внешних стейкхолдеров (государство, поставщики, покупатели, контекстуальные стейкхолдеры). Определенные стейкхолдеры были разделены на группы внутренних стейкхолдеров, стейкхолдеров операционного окружения и стейкхолдеров глобальной среды. Самое важное влияние на формирование учетно-аналитической системы оказывает государство и поставщики. Ориентируясь на государство, малое предприятие склонно использовать консервативную учетную политику: отражать покрытие расходов доходами, использовать историческую оценку и прямолинейную амортизацию. При ориентации на поставщиков традиционно употребляется справедливая цена, чистая реализационная цена активов, ускоренная амортизация. Также формализованы запросы контекстуальных стейкхолдеров для удовлетворения их информационных потребностей и формирования положительного имиджа малого предприятия, что способствует его стратегическому развитию. Отдельно раскрываются информационные запросы группы внутренних стейкхолдеров, таких как руководство и наемные работники. Выбор ключевых стейкхолдеров и формализация контекстных запросов позволили конкретизировать задачи бухгалтерского учета и анализа для каждого отдельного малого предприятия. Исходя из задач учета и анализа, обоснован выбор учетной политики. На основании определения информационных интересов ключевых стейкхолдеров выработаны рекомендации по составлению малым предприятием более релевантной отчетности. Отдельно отмечено, что на данном этапе возникает проблема информационной асимметрии, которая заключается в необходимости сочетания разрозненных интересов стейкхолдеров с одной

стороны и обеспечения методологического единства отчетных показателей – с другой, что может стать предметом дальнейших научных исследований.

Ключевые слова: бухгалтерский учет, экономический анализ, малое предприятие, теория стейкхолдеров.

Summary. The article is devoted to revealing the influence of interested parties on the formation of accounting and analysis systems of a small enterprise. Stakeholders were defined on stakeholder theory basis. During the work on the article, a number of works of Ukrainian and international scientists were analysed, in which the theory of stakeholders was developed. Based on the analysis of literary sources, it was established that a small enterprise interacts with a number of internal (owner, manager, employees) and external stakeholders (state, suppliers, buyers, contextual stakeholders). The identified stakeholders were divided into groups of internal stakeholders, stakeholders of the operational environment and stakeholders of the global environment. The state and suppliers exert the greatest influence on the formation of the accounting and analytical system. Focusing on the state, a small enterprise tends to use a conservative accounting policy: to reflect the coverage of expenses with revenues, to use historical valuation and straight-line depreciation. When targeting suppliers, fair value, net asset value, and accelerated depreciation are commonly used. The requests of contextual stakeholders were also formalized to satisfy their information needs and to form a positive image of the small enterprise, which contributes to its strategic development. Information requests from a group of internal stakeholders, such as management and employees, are disclosed separately. The selection of key stakeholders and the formalization of contextual requests made it possible to specify the tasks of accounting and analysis for each individual small enterprise. Based on the tasks of accounting and analysis, the choice of accounting policy is substantiated. Based on the definition of the

informational interests of key stakeholders, recommendations for the preparation of more relevant reporting by a small enterprise were made. It was noted that at this stage the problem of information asymmetry arises, which consists in the need to combine the diverse interests of stakeholders on the one hand, and to ensure the methodological unity of the reporting indicators on the other, which can become the subject of further scientific research.

Key words: *accounting, economic analysis, small enterprise, stakeholder theory.*

Постановка завдання. Мале підприємство функціонує в системі соціально-економічних, екологічних і культурних зв'язків. Адекватність даній системі є головною умовою існування малого підприємства, його успішного розвитку та виживання в довгостроковій перспективі. Це ставить широкий ряд вимог до малого підприємства: відповідність продукції запитам ринку, відповідність результатів діяльності запитам власника, інвесторів, працівників, виконання вимог держави, задоволення інтересів суспільства тощо. Обліково-аналітична система малого підприємства відіграє ключову роль у взаємному порозумінні і погодженні дій усіх учасників господарської системи. Але для цього бухгалтерський облік та економічний аналіз повинні задовольняти потреби усіх зацікавлених сторін.

Проблемою задоволення інтересів зацікавлених користувачів в бухгалтерському обліку і аналізі займається теорія стейкхолдерів. Вона виступає центральним напрямом наукових досліджень у сучасній науці управління. Господарюючі суб'єкти провадять діяльність з метою досягнення своїх інтересів у взаємодії зі стейкхолдерами, створюючи систему взаємного впливу один на одного. Тому для досягнення визначених результатів, як на поточному, так і на стратегічному рівні, слід зважати на інтереси стейкхолдерів. Значна популярність цієї теорії пояснюється її широтою охоплення і розкриття взаємозв'язків підприємства з іншими

суб'єктами та широтою інструментарію таких зв'язків. Згідно теорії стейкхолдерів орієнтація бізнес-процесів підприємства спрямовується на задоволення цільових груп стейкхолдерів, що розподіляються за інтересами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розробці і розвитку даної теорії присвячені праці зарубіжних вчених Е. Фрімена [10], Дж. Харісона, К. Джона [11], Р. Мітчела [12]. Серед українських вчених теорію стейкхолдерів в бухгалтерському обліку і аналізі розвивали А. В. Бондар, Д. Л. Лозинський [1], Л. Ф. Соколенко [6], В. Ю. Халіна, О. А. Сироватський [7] та інші. У своїх працях вчені розглядають сутність поняття «стейкхолдери» та їх зв'язків з підприємством. Л. Ф. Соколенко відмічає, що стейкхолдерів не можна позиціонувати лише як користувачів облікової інформації, як зазвичай їх розглядають у вітчизняних наукових дослідженнях. Категорія «стейкхолдерів» є значно ширшою, і розглядає інтереси економічних суб'єктів, зокрема, інформаційні, залежно від специфіки взаємодії із даним господарюючим суб'єктом [6]. Однак, поза увагою науковців залишилися питання впливу запитів стейкхолдерів на постановку завдань бухгалтерського обліку малого підприємства, його облікову політику та звітність.

Метою статті є розкриття впливу інформаційних інтересів стейкхолдерів на формування обліково-аналітичної системи малого підприємства.

Виклад основного матеріалу. Застосування теорії стейкхолдерів змінило бухгалтерських облік, зробивши його цільовим. Якщо класично облік відображав господарську дійсність, то тепер він орієнтується на запити стейкхолдерів і стає інститутом, який забезпечує взаємопов'язаність та керованість господарської системи. В Україні нині діє дві системи регламентації бухгалтерського обліку: національне законодавство та Міжнародні стандарти фінансової звітності.

Діючі Міжнародні стандарти фінансової звітності [9] орієнтуються, переважно, на інтереси інвесторів, кредиторів, орендодавців щодо прийняття рішення про надання ресурсів. Інтереси інших стейкхолдерів ігноруються або припускається, що вони такі ж, як і у згаданих. Таким чином, виникає необхідність розширення звітності для задоволення інтересів широкої аудиторії. Тому актуальним стає бухгалтерський облік для сталого розвитку і формування широкого діапазону нефінансової звітності компаній. Однак, ця вимога суперечить основній ідеї спрощення обліку і звітності для малих підприємств.

Бухгалтерський облік в Україні всеохоплююче регулюється широким рядом нормативно-правових актів, основними з яких є Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» [5], Податковий Кодекс України [4], Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку [3]. Вони орієнтують бухгалтерський облік на забезпечення інформаційних інтересів органів державної влади, у першу чергу, щодо оподаткування. Інтереси інших стейкхолдерів не враховуються. Такий дисбаланс веде до зниження ролі обліку в малих підприємствах і обмеженні його можливостей для забезпечення їх розвитку. Відбувається відокремлення обліку і управління, коли облік працює виключно на задоволення інтересів держави, а управління не отримує усієї необхідної повноти інформації і не може повною мірою використовувати інструменти бухгалтерського обліку, що знижує ефективність роботи і погіршує сталість розвитку малого підприємства.

Дослідження Б. Корнела і А. Шапіро [9] засвідчили, що вищий рівень поінформованості стейкхолдерів дозволяє значною мірою нейтралізувати вплив негативних подій на підприємстві. Д. Бургштелер та І. Дічев [8] довели, що високий рівень задоволення інформаційних запитів стейкхолдерів дозволяє мінімізувати транзакційні витрати. Обсяги реалізації підвищуються, коли споживачі продукції мають інформовану

впевненість у задоволенні їх потреб. Постачальники та кредитори схильні пропонувати кращі умови підприємству, коли вони достатньою мірою інформовані про діяльність підприємства і його здатність розраховуватися за зобов'язаннями.

Для побудови такої спрощеної системи обліку, яка б гармонізувала усі розрізнені інтереси необхідно, для початку, встановити склад стейкхолдерів та їх запити до малого підприємства.

Е. Фрімен розглядає стейкхолдерів як складову корпоративної стратегії підприємств і визначає їх як осіб або групи, які пов'язані із підприємством відносинами взаємного впливу [10]. Класифікацію стейкхолдерів він проводить за критерієм належності до зовнішнього або внутрішнього середовища компанії. До зовнішніх стейкхолдерів вчений відносить державні органи, об'єднання споживачів, конкурентів, медіа, захисників природи, групи із особливими інтересами; до внутрішніх стейкхолдерів – власників, працівників, постачальників і споживачів.

У класифікації, запропонованій Дж. Харрісоном і К. Джоном [11], стейкхолдери поділяються за критерієм їх відношення до підприємства на групи глобального середовища, операційного оточення та внутрішнього середовища. Глобальне середовище діє на підприємство опосередковано, а підприємство не може на нього впливати або впливає частково, якщо це суспільно значущі компанії. Глобальне середовище складається із соціокультурних сил, технологічного укладу, глобальних економічних сил, глобальних політичних сил та глобальних юридичних сил. Операційне оточення підприємства формується суб'єктами і факторами, які безпосередньо впливають на підприємство, а саме підприємство не контролює та не управляє ними, однак, може впливати на них опосередковано. До операційного оточення належать органи державної влади, конкуренти, медіа, громади, об'єднання споживачів, захисників природи тощо. Вчені вважають, що підприємство має вживати заходів і

будувати свою стратегію таким чином, щоб мінімізувати вплив операційного середовища. Внутрішнє середовище підприємства формується стейкхолдерами, пов'язаними з ним формальними зв'язками. Такі стейкхолдери прямо зацікавлені у діяльності та результатах роботи підприємства. До таких стейкхолдерів відносяться інвестори, кредитори, постачальники, покупці, керівництво, працівники.

Цікавою з точки зору бухгалтерського обліку і звітності є класифікація стейкхолдерів, запропонована М. Родрігесом та Дж. Рікартом [13]. Вони розрізняють три групи стейкхолдерів. До суттєвих відносяться ті, які забезпечують функціонування підприємства – інвестори, власники, стратегічні партнери. Група контрактних стейкхолдерів пов'язана із підприємством договірними зв'язками, наприклад, постачальники, підрядники, покупці, фінансові установи. Контекстуальні стейкхолдери формують функціональне середовище підприємства. Це, зокрема, державні органи, місцеві громади, природоохоронні та громадські об'єднання.

Серед класифікації стейкхолдерів вирізняється модель значущості стейкхолдерів, запропонована Р. Мітчелом [12]. Вона базується на використанні трьох критеріїв: *влади*, *законності* та *тривалості* впливу стейкхолдерів на підприємство.

Стейкхолдери, які відповідають *одному* із критеріїв будуть менш значущими для підприємства. Стейкхолдер, який має *владу* над підприємством, але його вимоги не обґрунтовані формально законом і не є тривалими визначається *бездіяльним*, тобто він не матиме значного впливу. Стейкхолдер, який пов'язаний з підприємством *формальними* зв'язками, але не має достатньо влади і часу для реалізації своїх вимог вважається *зацікавленим*. Стейкхолдер, який впливає на підприємство протягом *тривалого* часу, але не має влади і не пов'язаний із підприємством формально розглядається як *вимагаючий* стейкхолдер.

Стейкхолдери, яким властиві *два* із трьох визначених критеріїв матимуть значний вплив на підприємство, тому їх вимоги необхідно враховувати. Стейкхолдер, який має *владу* та *формальні* підстави впливати на підприємство є *домінуючим*. Стейкхолдер, вимоги якого є *законні* і реалізуються протягом *тривалого часу* є *залежним* від підприємства. Стейкхолдер, який має *владу* над підприємством і реалізує її *тривалий час* є для підприємства *небезпечним*. Стейкхолдер, який відповідає усім *трьом* критеріям вважається *ключовим* для підприємства, а його вплив є вирішальним. Його інтереси обов'язково враховуються в діяльності підприємства.

Таким чином, мале підприємство функціонує у середовищі, сформованому стейкхолдерами і провадить діяльність, взаємодіючи із ними. На основі розглянутих наукових праць і нормативних актів визначимо, які основні стейкхолдери впливають на процеси збору, обробки та розкриття облікової інформації малого підприємства.

Ключовим стейкхолдером для малих підприємств виступає *держава*, оскільки вона має *законні довготривалі* інтереси щодо діяльності підприємства і *владу* для реалізації своїх інтересів. Державу як стейкхолдера в обліку малих підприємств можна також розглядати як комплекс економічних, соціальних і політичних сил, які впливають на вибір облікової політики малих підприємств, яка б задовольняла інтереси таких сил. При цьому органи державної влади, міжнародні інституції, суспільно-політичні організації прагнуть стандартизувати облікову політику, оскільки одноманітність полегшує макроекономічне регулювання. З іншого боку, малі підприємства зацікавлені у гнучких стандартах, які дозволяють краще пристосовуватися до економічних умов і ринкового середовища. Це породжує довгострокових конфлікт інформаційних інтересів держави і малого бізнесу. Серед основних інтересів держави, які впливають на облік,

є інформація щодо дотримання законодавства, справляння податків, а також збір статистичних даних для провадження макроекономічного регулювання.

Суттєвими стейкхолдерами для малих підприємств виступають *постачальники, інвестори та фінансові установи*, які взаємодіють з малим підприємством на договірній основі. Даних стейкхолдерів можна поєднати в одну групу, оскільки вони мають схожі інформаційні інтереси, які полягають у підтвердженні платоспроможності малого підприємства. Більш платоспроможним підприємствам вони схильні пропонувати кращі умови договору, надавати відстрочки, встановлювати довгострокову співпрацю із формуванням стабільних економічних ланцюжків. Основні показники для розкриття – доходи та їх джерела, грошові потоки підприємства, його фінансова стійкість, платоспроможність та інші аналітичні показники. Такі стейкхолдери зацікавлені в прозорості облікової політики, контролюваності та керованості малого підприємства.

За допомогою теорії стейкхолдерів можна пояснити вибір малим підприємством облікової політики, зокрема, порядку відображення витрат і доходів. Мале підприємство обмінюється звітною обліковою інформацією, переважно, із згаданими вище двома групами стейкхолдерів: державою і постачальниками, інвесторами, фінансовими установами. Підприємства, які орієнтуються на державу, обирають більш консервативну облікову політику, яка відображає покриття витрат доходами. Підприємства, які орієнтовані на інвесторів, фінансові установи та постачальників схильні використовувати в обліковій політиці оцінку за справедливою вартістю, визначати чисту реалізаційну вартість активів, нараховувати прискорену амортизацію активів тощо.

Домінуючим стейкхолдером для малих підприємств будуть виступати *покупці і замовники*. Важливим показником для цієї групи є ціна товарів. Окремим покупцям можуть надаватися знижки, розстрочки, залежно від організаційно-правової форми малого підприємства і обраного податкового

режиму до ціни можуть включатися непрямі податки. Розкриття інформації про ціноутворення у цій частині сприяє прозорості роботи і кращому взаєморозумінню із покупцями. Разом із тим, наукові дослідження [8] свідчать, що покупці готові сплачувати додаткові премії, якщо вони впевнені, що підприємство виконає надані їм гарантії. Нецінові показники значно впливають на роботу із покупцями. Інформація про високу якість товару, надані гарантії та можливість їх виконання, сервісне обслуговування, відповідність запитам споживачів робить прозорою роботу підприємства для покупців, дозволяє встановлювати стійкі зв'язки і отримувати додаткові премії до ціни.

Група внутрішніх стейкхолдерів традиційно включає *власників, керівництво і працівників підприємства*. В мікропідприємствах, зазвичай, усі ці ролі виконує одна людина. В малих підприємствах, найчастіше, власник виконує роль керівника, згідно даних статистики використовується наймана праця, може призначатися адміністративний персонал. Для керівництва важливо налаштувати облік таким чином, щоб інформація формувала чітке уявлення про стан підприємства, була зручною для аналізу і виступала надійною підставою для управлінських рішень. У першу чергу, це інформація про доходи, витрати та наявні ресурси, їх структуру і якість. По-друге, інформація про контрактні зобов'язання і їх структуру, стабільність зв'язків з контрагентами. Інформаційні інтереси найманих працівників стосуються завдань і ризиків роботи, рівня заробітної плати і соціальних гарантій, умов роботи, навчання і підвищення кваліфікації, подальших перспектив розвитку і впевненості у збереженні робочого місця.

На роботу малого підприємства можуть впливати контекстуальні стейкхолдери. Це, зокрема, *територіальні громади, ЗМІ, соцмережі, громадські і природоохоронні організації*. Складність роботи із цією групою полягає в тому, що їх вплив недостатньо очевидний, нерегламентований, а інформаційні запити розрізнені, багатопланові і розпливчасті. Щодо

розвитку підприємства вплив таких стейкхолдерів може бути сприятливим або гальмуючим, а у стратегічній перспективі – мати вирішальне значення, адже саме серед них знаходяться потенційні покупці, інвестори, кредитори, постачальники тощо. Тому важливо дбати про формування позитивного образу підприємства у ЗМІ і соцмережах, використовуючи їх для реклами, просування своєї продукції. Для територіальних громад, громадських і природоохоронних організацій важлива соціальна та екологічна відповідальність підприємства. Такі запити розкриваються як фінансовими показниками, так і нефінансовою інформацією. Серед фінансових показників відображаються суми сплачених на користь територіальної громади податків, благодійні платежі і проєкти, соціальне забезпечення працівників, підтримка, надана соціальним установам (садочкам, школам, лікарням тощо), витрати на екологічну безпеку виробництва та готової продукції, а також інші показники, які свідчать про участь підприємства у громадському житті та екологічній діяльності.

Як бачимо, малі підприємства функціонують у складній системі взаємозв'язків зі значним колом різних стейкхолдерів. Під час організації своєї обліково-інформаційної системи підприємство має вирішити два протилежних завдання: задовольняти інформаційні запити різних стейкхолдерів з одного боку і забезпечити послідовність облікової політики та методологічну єдність звітності за обліковими показниками з іншого боку. Для вирішення цього завдання зазвичай обирається ключовий стейкхолдер, під запити якого формується облікова політика і звітність підприємства, а інформаційні запити інших стейкхолдерів підлаштовуються під облікову політику або ігноруються як несуттєві. Як ми відмічали вище, ключовим стейкхолдером малі підприємства зазвичай обирають державні органи влади. Такий підхід має свої переваги щодо простоти та методологічної єдності показників, але може негативно впливати на

взаємодію малих підприємств з іншими стейкхолдерами і заважати його розвитку, про що ми відмічали вище.

Для узагальнення сформованих нами положень щодо стейкхолдерів малих підприємств і їх інформаційних запитів візуалізуємо їх у вигляді схеми на рис. 1.

Рис. 1. Інформаційні інтереси стейкхолдерів малого підприємства

Джерело: складено автором на основі [10; 11; 13]

Використання в бухгалтерському обліку підходу, орієнтованого на стейкхолдерів надає ряд переваг, зокрема, вищий рівень відповідності і якості облікової інформації та управління доходами. Доцільним буде вибір

облікової політики, яка сприяє довготривалому зростанню доходів у частині нарахування амортизації та оцінки запасів. Орієнтація на стейкхолдерів мотивує підприємство підвищити прозорість і зрозумілість фінансової звітності, яка б відповідала широкому ряду інформаційних запитів. Це дозволяє знижувати транзакційні витрати, управляти запитами стейкхолдерів, зменшувати інформаційну асиметрію, обґрунтовувати витрати, спрямовані на підтримку репутації. Тому завдання обліку, облікові показники для розкриття, звітність і комунікація повинні орієнтуватися на стейкхолдерів.

Висновки. Підсумовуючи проведене дослідження констатуємо, що застосування теорії стейкхолдерів в формуванні обліку і аналізу малих підприємств надає ряд переваг.

1. Завдяки теорії стейкхолдерів можна обґрунтовано встановити коло зацікавлених сторін, які взаємодіють із малим підприємством, визначити їх інформаційні інтереси, оцінити вплив на мале підприємство. Виходячи цього визначаються ключові стейкхолдери, вплив яких є вирішальним. Саме на роботу із ними і задоволення їх інформаційних запитів має спрямовуватися основна увага малого підприємства.

2. Вибір ключових стейкхолдерів та формалізація запитів контекстуальних дозволяє конкретизувати завдання бухгалтерського обліку і аналізу для кожного окремого малого підприємства. Виходячи із завдань обліку і аналізу обґрунтовується вибір облікової політики.

3. На підставі визначення інформаційних інтересів ключових стейкхолдерів мале підприємство може скласти більш релевантну звітність. Однак на цьому етапі виникає проблема інформаційної асиметрії, необхідності поєднання розрізнених інтересів стейкхолдерів з одного боку, та забезпечення методологічної єдності звітних показників – з іншого. Тут виникає широке поле для диверсифікації звітності, а також каналів її передачі зацікавленим сторонам.

Література

1. Корпоративна соціально-екологічна відповідальність та партнерство стейкхолдерів задля сталого розвитку: монографія / за заг. ред. І.О. Макаренко. Суми : СумДУ, 2020. 260 с.
2. Міжнародний стандарт фінансової звітності для малих та середніх підприємств: затверджений Радою з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку у 2009 р. зі змінами від 2015 р. URL: https://mof.gov.ua/uk/307-international_financial_reporting_standards_archive (дата звернення 04.04.2023).
3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 "Спрощена фінансова звітність": затверджено Наказом Міністерства фінансів України від 25.02.2000 № 39 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00#Text> (дата звернення 08.04.2023).
4. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення 02.04.2023).
5. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення 06.04.2023).
6. Соколенко Л.Ф. Вектори комунікації керуючої компанії в сфері ЖКГ зі стейкхолдерами. *Сучасні технології комерційної діяльності і логістики*: зб. матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції. Київ : КНЕУ, 2020. С. 156-158.
7. Халіна В. Ю., Сироватський О. А. Транспарентність діяльності будівельного підприємства як детермінант довіри стейкхолдерів. *Економічний простір*. 2020. №156. С. 166–170.

8. Burgstahler D., Dichev I. Earnings management to avoid earnings decreases and losses. *Journal of Accounting and Economics*. 1997. Vol. 24. Issue 1. P. 99–126.
9. Cornell B., Shapiro A. Corporate Stakeholders and Corporate Finance. *Financial Management*. 1987. № 16. P. 5–14.
10. Freeman E., Harrison J., Wicks A., Parmar B., De Colle S. Stakeholder Theory: the State of Art. New York: Cambridge University Press, 2010. 362 p.
11. Harrison J. S., John C. H. St. Managing and partnering with external stakeholders. *Academy of Management Perspectives*. 1996. Vol. 10. No. 2. P. 97–106.
12. Mitchell R. K., Lee J. H. Stakeholder identification and its importance in the value creating system of stakeholder work. *The Cambridge handbook of stakeholder theory*, 2019. 1. P. 53–73.
13. Rodriguez M. A., Ricart J. E., Sanchez P. Sustainable development and the sustainability of competitive advantage: A dynamic and sustainable view of the firm. *Creativity and innovation management*. 2002. 11(3). P. 135-146.

Refertnnces

1. Korporatyvna sotsialno-ekolohichna vidpovidalnist ta partnerstvo steykkholderiv zadlya staloho rozvytku [Corporate social and environmental responsibility and partnership of stakeholders for sustainable development]: monograph / by General ed. I.O. Makarenko. Sumy : Sumy State University, 2020. 260 p.
2. Mizhnarodnyy standart finansovoyi zvitnosti dlya malykh ta serednikh pidpryyemstv [International financial reporting standard for small and medium-sized enterprises]: approved by the International Accounting Standards Board in 2009 with changes from 2015. URL: <https://mof.gov.ua/uk/307->

international_financial_reporting_standards_archive (date of access 04.04.2023).

3. Natsionalne polozhennya (standart) bukhhalterskoho obliku 25 "Sproshchena finansova zvitnist" [National regulation (standard) of accounting 25 "Simplified financial reporting"]: approved by Order of the Ministry of Finance of Ukraine dated February 25, 2000 No. 39. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00#Text> (date of access 04/08/2023).
4. Podatkovyy kodeks Ukrayiny [Tax Code of Ukraine] dated 02.12.2010 No. 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (date of access 02.04.2023).
5. Pro bukhhalterskyy oblik ta finansovu zvitnist v Ukrayini [On accounting and financial reporting in Ukraine]: Law of Ukraine dated July 16, 1999 No. 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (date of access 04/06/2023).
6. Sokolenko L.F. Vektory komunikatsiyi keruyuchoyi kompaniyi v sferi ZHKH zi steykkholderamy [Vectors of the management company's communication in the field of housing and communal services with stakeholders]. *Modern technologies of commercial activity and logistics*: coll. materials of the International Scientific and Practical Conference. Kyiv: KNEU, 2020. P. 156-158.
7. Halina V. Yu., Sirovatskyi O. A. Transparentnist diyalnosti budivelnoho pidpryyemstva yak determinant doviry steykkholderiv [Transparency of construction enterprise activity as a determinant of stakeholder trust]. *Economic space*. 2020. No. 156. P. 166–170.
8. Burgstahler D., Dichev I. Earnings management to avoid earnings decreases and losses. *Journal of Accounting and Economics*. 1997. Vol. 24. Issue 1. P. 99–126.

9. Cornell B., Shapiro A. Corporate Stakeholders and Corporate Finance. *Financial Management*. 1987. № 16. P. 5–14.
10. Freeman E., Harrison J., Wicks A., Parmar B., De Colle S. Stakeholder Theory: the State of Art. New York: Cambridge University Press, 2010. 362 p.
11. Harrison J. S., John C. H. St. Managing and partnering with external stakeholders. *Academy of Management Perspectives*. 1996. Vol. 10. No. 2. P. 97–106.
12. Mitchell R. K., Lee J. H. Stakeholder identification and its importance in the value creating system of stakeholder work. *The Cambridge handbook of stakeholder theory*. 2019. 1. P. 53–73.
13. Rodriguez M. A., Ricart J. E., Sanchez P. Sustainable development and the sustainability of competitive advantage: A dynamic and sustainable view of the firm. *Creativity and innovation management*. 2002. 11(3). P. 135-146.